

VAD HADE ERLANDER GJORT?

DANIEL SUHONEN

Hur vi ska
besegra högern
och vinna framtiden

STUDIEHANDLEDNING

av Mats Wingborg

Om Katalys Essä

”Vad hade Erlander gjort? Hur vi ska besegra högern och vinna framtiden” av Daniel Suhonen är den tredje boken i serien Katalys essä.

Katalys essä är böcker som vi tror den breda vänstern behöver. För vi behöver dem själva. Här ger vi plats för skribenter vi vill läsa mer av men inte med ett ord för mycket. Vi lever i en tid som präglas av snuttifiering och lögn. Där vill Katalys essä ge fördjupning, fakta och mod. Vi vill skapa en plats för den intellektuella vänstern att utveckla sina tvivel, sina långa tankar och nya idéer. Eller som författaren Kjell Johansson uttrycker sitt uppdrag: Ge tröst, ge hopp, mana till motstånd.

Serien är ett samarbete mellan det fackliga idéinstitutet Katalys och Verbal förlag.

Läs mer om Katalys Essä på www.katalys.org eller www.verbal.se

Detta bör du diskutera!

Socialdemokratin slogs för den allmänna rösträtten. Genom att vinna den striden för 100 år sedan skapades förutsättningar för att ta den politiska makten och bedriva en aktiv reformpolitik.

Successivt stöptes Sverige om. Genom en utbyggd välfärd fick fler människor tillgång till skola, folkbildning och sjukvård. Genom att bygga ut socialförsäkring och pensioner ökade människors trygghet och genom reformer av arbetslivet fick anställda ett ökad inflytande och en bättre arbetsmiljö.

I boken ”Vad hade Erlander gjort? Hur vi ska besegra högern och vinna framtiden” (Verbal, 2021) beskriver Daniel Suhonen vad som gjorde den svenska reformismen framgångsrik. Suhonen pekar bland annat på en stark politisk och facklig organisering, en förmåga att mobilisera arbetarklassen och en tydlig reformagenda.

Suhonens ärende är emellertid främst ett annat. Han vill väcka nytt liv i den reformistiska strategin. Han konstaterar att klyftorna i Sverige ökat, att delar av den offentliga välfärden monterats ned och att den politiska och fackliga organiseringen försvagats. Suhonen vill bryta denna trend. För att det ska lyckas vill Suhonen se nya progressiva reformer.

Suhonens bok handlar om en reformism för vår tid. Han beskriver den idémässiga basen för en reformistisk agenda och förklarar vilka reformer som bör stå högst på agendan.

Denna studiecirkel

Den här studiehandledningen är kopplad till boken "Vad hade Erlander gjort? Hur vi ska besegra högern och vinna framtiden".

Cirkeln vänder sig till alla som hyser förhoppningen att en reformistisk agenda kan förändra Sverige i rätt riktning. Boken handlar mycket om socialdemokratin, men man behöver inte vara socialdemokrat för att delta. Oavsett om du är en nyfiken medborgare, fackligt aktiv eller har politiska uppdrag kan cirkeln bidra till fördjupade insikter och spännande möten med andra deltagare.

Det här cirkelmaterialet innehåller underlag för fyra träffar. Men dessa går att dela upp på olika sätt och tillsammans i cirkeln bestämmer ni hur många gånger ni vill ses.

Tillsammans i cirkeln bestämmer ni också vilka frågor som ni vill diskutera. Men använd gärna den här handledningen som stöd. Antingen följer ni den i sin helhet eller plockar ut avsnitt som ni tycker är särskilt angelägna.

För att studiecirkeln ska räknas i formell mening (det vill säga kunna rapporteras till ABF och beviljas statsbidrag) måste ni ses minst tre gånger, men det finns inget som hindrar er att träffas fler gånger.

Cirkeln kan antingen vara fysisk då deltagarna möts (i skrivande stund ser det ut som om restriktionerna på grund av pandemin kommer att fortsätta lätta) eller digital. Det är också möjligt att blanda fysiska och digitala träffar. För mer stöd kring digitala studiecirklar rekommenderas ABFs guide "Den digitala studiecirkeln", som kan laddas ner från ABFs webbutik.

Checklista för studiecirkeln

- Cirkeln ska bestå av minst nio studietimmar (en studietimme = 45 min) uppdelat på minst tre träffar.
- Deltagarna samlas högst tre gånger per vecka och träffarna får inte hålla på längre än fyra studietimmar vid varje tillfälle.
- Vi rekommenderar att ni är mellan sex och tolv personer. Tre deltagare inklusive ledaren är minimum. Max är 20 personer.
- En av er ska ha rollen som cirkelledare.
- Deltagarna ska vara 13 år eller äldre.
- Åtminstone tre av cirkeldeltagarna ska vara närvarande varje gång.
- Studiecirkeln ska vara tydligt skild från andra typer av föreningsverksamhet, som till exempel styrelsemöten.
- Verksamheten får inte ha ett kommersiellt syfte.

Utförligare information till ansvarig cirkelledare finns i slutet av detta dokument. Kontakta ditt närmaste ABF-kontor för start av cirkel. De kan även ge dig information om hur du kan genomföra studiecirkeln digitalt.

Tema: Den idémässiga startpunkten

Startpunkten i Daniels Suhonens bok är att arbetarrörelsen och socialdemokratin behöver en ny politisk vision. Budskapet preciseras i boken, men det är en fördel om du som deltagare redan från början diskuterar dessa centrala utgångspunkter.

FRÅGOR ATT DISKUTERA:

1. I boken citeras poeten Kristina Lugns ord: "Det är fruktansvärt att leva utan en bärande längtan." Hur skulle du formulera din egen politiska längtan? Och hur bör socialdemokratiens politiska längtan uttryckas?
2. Daniel Suhonen menar att det är högern som idag styr den politiska dagordningen. Håller du med om den bilden? Argumentera! Och vad tror du skulle kunna göras för ändra den politiska agendan?
3. Ett annat tema i Suhonens text är att arbetarrörelsen behöver förnya sig. Varför vill Suhonen se en förnyelse? Hur skulle ett sådant omtag kunna se ut?

Tema: Hotet mot den svenska modellen

En kärnkonflikt i politiken är dragkampen mellan arbetarrörelse och kapital. I boken citeras sociologen Walter Korpi som menar att dessa intressekonflikter fått sitt utlopp genom demokratiska kanaler och att detta utgör en grundbult i den svenska modellen. Det betyder samtidigt att modellen riskerar att spricka om de demokratiska kanalerna slammar igen. Det finns också oroande tecken på att kanalerna försvagats, som lägre facklig anslutning, en svagare välfärdsstat och en högre arbetslöshet.

FRÅGOR ATT DISKUTERA:

1. I boken beskrivs hur Sverige har förändrats med en lägre skattekvot, nedmontering av välfärd, ökade ekonomiska klyftor och hög arbetslöshet. Vad beror det på att det blev så här? Vilka orsaker tror du har varit viktigaste?
2. En tes i boken är att en stark politisk och facklig organisering är en form av demokratisk och fredlig klasskamp. Hur ser du på den analysen?
3. På sidan 22 i boken beskriver Suhonen det som han anser utgör den demokratiska klasskampens fyra hörnspelare (stark facklig och politisk rörelse, politik för full sysselsättning, välfärdsstat med sociala skyddsnät samt klassröstning som syftar till att nå majoritet). Håller du men om Suhonens beskrivning? Hur precisera dessa hörnspelare? Och bör flera aspekter tillföras? I så fall vilka?

Tema: Uppgiften för socialdemokratin

I boken beskrivs socialdemokratins uppgift som att "balansera kapitalmakten till förmån för den arbetande befolkningen". Detta ska ske genom att förändra samhället genom politiska reformer. En av de tänkare som citeras är Nils Karleby som i sin bok "Socialism inför verkligheten" från 1926 argumenterade för att det centrala inte är ägandet, utan de lösningar som kan uppnås genom facklig kamp, lagstiftning och beskattning. Ojämligheten ska tuktas genom välfärdspolitik. Fördelning och regelverk måste sedan, menade Karleby, bedömas utifrån hur det påverkar samhällets samlade produktionsförmåga.

FRÅGOR ATT DISKUTERA:

1. Vad anser du är det mest viktiga för att det ska vara politiskt möjligt att balansera kapitalmakten till förmån för den arbetande befolkningen?
2. Är Karlebys strategi möjlig, att skapa välfärd och jämlikhet utan att låta ägandet stå i politiskt fokus? Ge argument både för och emot påståendet! När argumenten vägs samman, vad kommer du till för slutsats?
3. I boken argumenteras för en reformism som består i ett "stegvis provande". Vad betyder detta konkret? Hur tycker du att reformismen skiljer sig från andra möjliga politiska strategier?

Tema: De stigande förväntningarnas missnöje

Uttrycket "de stigande förväntningarnas missnöje" härstammar från den tidigare socialdemokratiska partiledaren och statsministern Tage Erlander. Han menade att människors välfärdsambitioner kommer att stegras i takt med att samhället blir rikare. För Erlander var denna attityd progressiv. Uppgiften för samhället och socialdemokratin blev att vara den kraft som ser till att samhällets åtagande svarar mot människors stigande krav på gemensamma lösningar.

FRÅGOR ATT DISKUTERA:

1. Är det möjligt att utnyttja "de stigande förväntningarnas missnöje" som en politisk kraft? Hur ska det i så fall gå till?
2. En tes i boken är att högern står för en omvänd reformism där skattesänkningar leder till nedskärningar av välfärden, något som i sin tur skapar missnöje och öppnar för privata lösningar (se sidan 76). Hur bryta en sådan nedåtgående spiral?
3. I boken presenteras två synsätt på strategiska klasskoalitioner. Dels en socialdemokratisk där en stor grupp bestående av "småfolket" står mot överklassen. Dels en moderat syn där en stor grupp av "innanförskapet" står mot en liten grupp som beskrivs som "utanförskapet" (se sidan 75). Tror du att en socialdemokratisk koalition är möjlig att upprätta? Hur skulle det gå till?
4. Vad skulle Tage Erlander ha gjort idag om han hade fått formulera den politiska agendan? Vilka reformer tror du skulle ha stått högst på dagordningen? (På sidan 81 argumenterar Suhonen för vad han tror att Erlander skulle ha gjort.)

Till dig som är cirkelledare

Den här delen är ett stöd för dig som cirkelledare och kursledare. Den innehåller praktiska tips när det gäller hur man leder en cirkel och förslag på upplägg av den. Välkommen som cirkelledare i ABF.

ETT GEMENSAMT LÄRANDE

Kanske har du varit cirkelledare tidigare eller själv gått en studiecirkel så att du känner till grundtanken. Om inte så är det viktigt att du får en känsla för hur man arbetar i en studiecirkel. Grundtanken är att alla i cirkeln delar med sig av sina kunskaper och att man lär sig tillsammans. Demokrati och delaktighet är två viktiga hörnstenar i en studiecirkel. Alla ska kunna påverka och känna sig delaktiga i arbetet. Det är det arbetssätt som gör att många upplever en studiecirkel som ett socialt givande, roligt och kreativt sätt att lära sig tillsammans.

FÖRBEREDELSE

Tillsammans med din kontakt på ABF går du igenom upplägget av studiecirkeln. Stäm av studiematerial, lokal och om det finns kunskap om deltagarna som är bra att ha med sig för dig som ledare. Kanske finns det sådant som kan vara värdefullt att veta om dina deltagare i förväg, exempelvis om de kommer från en och samma förening eller om de har anmält sig via ABFs kursprogram som är riktat mot allmänheten.

DELAKTIGHET OCH HÖGT I TAK

För dig som ledare gäller det att skapa ett generöst klimat där alla känner sig delaktiga. Eftersom studiecirkeln bland annat kännetecknas av tid för reflektion och frågor så är det viktigt att du som ledare ger plats och tid för det. I början av varje träff

bör du öppna för frågor från föregående träff och berätta om dagens arbete. I slutet av träffen är det också viktigt att du lämnar tid för reflektion och frågor.

I grupper brukar det oftast finnas några som har lättare än andra att uttrycka sig och ta plats. Som ledare är det din uppgift att se till att så många som möjligt deltar i samtalen. Frågor som "Är det här något du känner igen?" eller "Nu vill jag höra hur du tänker" är en bra inbjudan när en person sitter tyst. En grupp utvecklas hela tiden och för en del tar det några gånger innan gruppen känns så trygg att de vill delta i samtalen.

Försök att uppmärksamma alla i gruppen. Det är ett bra sätt att få deltagarna att känna sig sedda och som en viktig del av gruppen. Oftast är deltagarna nöjda, men det händer att någon ibland är missnöjd med ett gemensamt beslut. Det bästa du kan göra som ledare i det läget är att fråga varför personen inte är nöjd och sedan lyssna. Går saken inte att lösa kan det ändå skapa ett lugn i gruppen genom att du lyssnat på deltagaren som känt sig missnöjd. Deltagaren har blivit sedd.

Ett samtalsklimat med högt i tak främjar förutsättningar för lärande. Att våga vara nyfiken, våga säga lite fel ibland och våga kasta sig in i diskussioner är utvecklande för hela gruppen. Då du jobbar med en studiecirkel är det viktigt att tänka på att din roll som cirkelledare handlar om att öppna upp för ett gott klimat, skapa en god stämning i gruppen, lika väl som att vara kunnig i ämnet som cirkeln behandlar. Du behöver inte kunna allt som ledare. Att själv visa att du behöver ta reda på saker och lära dig mer innebär att du skapar ett klimat i gruppen som säger att det okej att inte veta allt.

PRAKTISKA SAKER ATT TÄNKA PÅ

Det finns en del praktiska saker att tänka på som cirkelledare. Du ska fylla i närvarolistan, digitalt eller på papper. Se till att den tekniska utrustning som krävs för studiecirkeln finns tillgänglig och fungerar. Den första gången är det extra viktigt att vara ute i god tid, så deltagarna känner sig välkomna. Ställ iordning i lokalen. Försök sitta så att alla ser varandra. När ni lämnar lokalen ska den vara iordningsställd. Kom också ihåg att tala om för deltagarna att det är ABF som arrangerar studiecirkeln. Om det är genom en organisation – exempelvis en fackklubb, PRO eller funktionshinderorganisation – som cirkeln genomförs så talar du om att det är den organisationen i samarbete med ABF.

VAD ÄR EN ARBETSPLAN?

När man planerar hur man ska lägga upp en studiecirkel gör man en arbetsplan. Det är ett arbetsdokument som lägger en bra grund för att man ska nå målet med cirkeln. Vare sig du gör arbetsplanen själv eller använder den som finns i det här häftet så är det viktigt att du stämmer av med deltagarna. Finns det alternativa upplägg? Andra önskemål? När gruppen har enats om arbetsplanen och eventuella ändringar gjorts så lämnar du en kopia till ABF.

MÖJLIGHET ATT GÅ CIRKELLEDARUTBILDNING

Alla cirkelledare inom ABF har möjlighet att gå en cirkelledarutbildning. Det första steget är ett introduktionssamtal. Det andra är grundutbildning steg G, som omfattar nio timmar. Efter det finns fördjupningskurser om lärande, gruppdynamik, att vara cirkelledare, med mera. Tala med ditt lokala ABF-kontor om du är intresserad av att gå en cirkelledarutbildning.

ABF:S VERKSAMHETSFORMER

ABF har tre verksamhetsformer: studiecirkel, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram. I studiecirkeln deltar minst tre och högst tjugo deltagare, inklusive cirkelledaren. Cirkeln är på minst tre träffar med sammanlagt minst nio studietimmar (en studietimme = 45 minuter). I annan folkbildningsverksamhet är formerna friare och flexibla, här finns pröva-på-verksamhet, workshops, temakvällar, endags- och helgkurser. Kulturprogram framförs inför eller tillsammans med minst fem deltagare utöver studieförbundets ledare. Det kan vara föreläsningar, teaterföreställningar, konserter, debatter med mera. Ett kulturprogram ska pågå i minst 30 minuter och vara utformat så att det bidrar till att skapa delaktighet, upplevelse och eftertanke.

Läs mer om ABF och ABFs verksamhetsformer i foldern "Med i ABF":

www.abf.se/medlemsorganisation/

ABF är Sveriges ledande studieförbund. Vi bedriver verksamhet i landets samtliga kommuner. Hos ABF samlas människor i studiecirkel för att lära, diskutera och skapa tillsammans. Vår grundsyn är alla människors lika och unika värde.

Den här studiehandledningen har tagits fram av Katalys i samarbete med ABF, och innehåller ett upplägg för studiecirkelar i boken *Vad hade Erlander gjort? Hur vi ska besegra högern och vinna framtiden*. I handledningen finns förslag på hur cirkeln kan arbeta metodmässigt. Det finns också förslag på diskussionsfrågor.

**Gå en cirkel hos ABF
och lär dig tillsammans med andra!**